

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
4. ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สมมติฐานในการวิจัย

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สูงกว่าก่อนเรียน
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในระดับดี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนอนุบาลสงขลา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา จำนวน 6 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 342 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนอนุบาลสงขลา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา จำนวน 6 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 100 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง โดยเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับดีมาก ปานกลาง และอ่อน ระดับละ 5 - 6 คน ห้องเรียนละ 15 - 16 คน จำนวน 6 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งได้ผ่านการคัดเลือกแล้ว จำนวน 1 เรื่อง
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งได้ผ่านการทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 30 ข้อ แต่ละข้อได้ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20 - .80 ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ .85
3. แบบประเมินผลบทเรียนสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ผ่านการคัดเลือกแล้วจำนวน 20 ข้อ
4. แบบสอบถามวัดความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากการสร้างแบบวัดความคิดเห็นตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ 5 4 3 2 1 ที่ได้ผ่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1. ปฐมนิเทศนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
2. ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยให้นักเรียนเลือกเรียนโปรแกรมแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ ก่อนเลือกเรียนโปรแกรมเนื้อหา และหลังจากเรียนโปรแกรมเนื้อหาให้นักเรียนเลือกโปรแกรมแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนจำนวน 30 ข้อ
3. ดำเนินการสอนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา จำนวน 15 คาบ
4. ทดสอบหลังการทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามวัดความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จำนวน 20 ข้อ

สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทยกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถใช้ปฏิบัติงานตาม จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้ตามความต้องการ บทเรียนดังกล่าวสามารถแสดงมาตรฐาน สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ แสดงเนื้อหาในบทเรียน แสดงคำถามคำตอบ คำอธิบาย แสดงข้อมูลย้อนกลับ แสดงผลการเรียนในบทเรียนได้เป็นอย่างดี และนักเรียนสามารถใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้ง่ายและสะดวกตามคำแนะนำของบทเรียน

2. ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยมีคะแนนเฉลี่ยของบทเรียนเท่ากับ 86.70/87.03

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาใน ประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในระดับดีมาก

อภิปรายผล

1. การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทยกลุ่มสังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถใช้ปฏิบัติงาน ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้ตามความต้องการ บทเรียนดังกล่าวสามารถแสดง มาตรฐานสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ แสดงเนื้อหาในบทเรียน แสดง คำถามคำตอบ คำอธิบาย แสดงข้อมูลย้อนกลับ แสดงผลการเรียนในบทเรียนได้เป็นอย่างดี และ นักเรียนสามารถใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้ง่ายและสะดวกตามคำแนะนำของบทเรียน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยรัตน์ บุนี (2542) ปราณี ชาติเวช (2541) และ อติสรณ์ แก้วมรกต (2541) มิตเตอร์ (Gmitter 1990) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาในการเรียนการสอน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนสามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ บทเรียนดังกล่าวสามารถแสดงจุดประสงค์ แสดงเนื้อหา แบบฝึกหัด แบบทดสอบ และดึงดูด

ความสนใจทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนได้เป็นอย่างดี*

2. การประเมินประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.70/87.03 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี ชาติเวช (2541) จิราภรณ์ พलगวัน (2541) พิไลรัตน์ ชูวิจิตร (2544) ที่ทำการศึกษเกี่ยวกับการหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สาเหตุที่ทำให้ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.70/87.03 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้มีผลมาจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สร้างขึ้นเป็นบทเรียนช่วยสอนที่น่าสนใจ ผู้เรียนสนุกสนานกับบทเรียน ได้แสดงออกซึ่งความรู้ความสามารถ นอกจากนี้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนยังได้รับการออกแบบที่ถูกต้องหลักการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอย่างเป็นระบบ โดยเริ่ม ตั้งแต่การวิเคราะห์ถึงปัญหาของผู้เรียน การคิดค้นวิธีการแก้ไขปัญหา ความเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน และความต้องการของนักเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ บุญเกื้อ ควรรหาเวช (2542 : 71-74) ที่ว่าลักษณะของการสร้างบทเรียนที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องสร้างขึ้นตามจุดประสงค์ของการสอนเพื่อที่ให้ผู้เรียนได้เรียนจากบทเรียนนั้น บทเรียนที่ดีควรมีความเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน การสร้างบทเรียนต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถพื้นฐานระดับใด

นอกจากนี้ พีรวัฒน์ กล้าผจญ (2542 : 1) กล่าวว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อที่ใช้ในการศึกษายุคใหม่เป็นสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพมากตัวหนึ่งเมื่อเทียบกับสื่อการสอนชนิดอื่นๆ การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จึงมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลินท์ อิศริส (2530) สารภี ศิริอนันท์พัฒน์ (2540) และ จิราภรณ์ พलगวัน (2541) โคลิช (Kolich : 1986) ที่ทำการศึกษเกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์

ช่วยสอนเพื่อการสอนเสริมในวิชาต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานั้นๆ สูงกว่าก่อนเรียน สาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สูงกว่าก่อนเรียน อาจเป็นผลมาจากการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีความสะดวกและง่ายต่อการใช้ เพราะการเรียนวิชาศาสนาเป็นวิชาที่นักเรียนมักจะเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายได้ง่าย เนื่องจากสภาพสังคมปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปมาก นักเรียนมีสิ่งช่วยรอบด้าน สื่อเทคโนโลยีดังกล่าวจะสามารถช่วยสนองความต้องการของนักเรียนได้ เมื่อนักเรียนได้เรียนเนื้อหาเรื่องศาสนาในประเทศไทย ส่งผลให้นักเรียนเกิดความอยากรู้ อยากเรียน ไม่เบื่อ ทุกกิจกรรมของบทเรียนนักเรียนสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถ

นอกจากนี้ นักเรียนสามารถเรียนรู้บทเรียนและทราบผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการเข้าสู่โปรแกรมต่างๆ ของบทเรียนที่กำหนดไว้ การที่นักเรียนมีความสนใจในบทเรียนดังกล่าวจะทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ทุ่มเทกับการเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับคำกล่าวของ วรณี ลิ้มอักษร (ม.ป.ป. : 56 – 57) ที่ว่าผู้เรียนที่มีความสนใจ ในการเรียนจะมีความสนใจเพราะความต้องการ ความสนใจเพราะมีความสามารถ ย่อมทำให้ผู้เรียนมีสมาธิทุ่มเทกับการเรียนอย่างเต็มที่ และจะมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงกว่าผู้เรียนที่มีระดับสติปัญญาและความสามารถเท่าเทียมกัน แต่มีความสนใจและตั้งใจเรียนต่ำ

อย่างไรก็ตาม ในการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันผู้วิจัยมีความเห็นว่าสถานศึกษาควรจะนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญ เพราะเป็นสื่อที่มีประโยชน์ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2537 : 240 – 241) ที่ว่าการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์และควรได้รับการสนับสนุน เพราะอิทธิพลของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ทุกวิชา ดังนั้น การที่นักเรียนได้เรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะเป็นแรงส่งให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สูงกว่าก่อนเรียน

4. การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมอยู่ในระดับดี

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยรัตน์ บุนี (2542) และแมกคอมิก (McCormic

: 1987) ที่ทำการศึกษากลับการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีมาก และชอบการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สาเหตุที่ทำให้ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในระดับดีมากและชอบการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอาจมีสาเหตุมาจากการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ช่วยส่งเสริมให้บรรยากาศในการเรียนรู้ที่น่าสนใจ บทเรียนดังกล่าวมีความสะดวกและง่ายต่อการใช้ เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนมีการเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนบทเรียนใดก่อนก็ได้ตามความต้องการ แบบทดสอบ แบบฝึกหัดมีความสอดคล้องกับบทเรียน ช่วยทำให้นักเรียนมีความเอาใจใส่ต่อบทเรียนมากขึ้น มีภาพ สี เสียงที่น่าสนใจด้วย เหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในระดับดีมาก และชอบการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทุกคน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ก่อนใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ครูควรตรวจสอบคุณสมบัติของเครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมที่นำมาใช้กับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย
2. ก่อนใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย ครูและนักเรียนจะต้องศึกษาทำความเข้าใจกับคู่มือการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้ชัดเจน ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด
3. ครูผู้สอนควรบันทึกปัญหา ข้อบกพร่อง และข้อสงสัยของนักเรียนจากการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องศาสนาในประเทศไทย เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงบทเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่องศาสนาในประเทศไทย ระหว่างการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับการเรียนด้วยวิธีปกติว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่
2. ควรมีการสร้างและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อใช้ในการพัฒนาและแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอื่นๆ ว่าจะมีผลอย่างไร
3. ควรมีการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในรูปแบบต่างๆ มากขึ้น เช่น แบบการฝึกหัด แบบสถานการณ์จำลอง แบบเกมเพื่อการสอน แบบการค้นหา แบบการแก้ปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปใช้ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น
4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ในด้านรูปแบบการสอนเนื้อหาที่รูปแบบอื่นๆ ว่าการเรียนรู้ของผู้เรียนรูปแบบใด จะทำให้ผู้เรียนมีความคงทนในการเรียนรู้นานกว่ากัน

